

**Утвърден на осн. чл 14 от  
Закона за младежта**

**ИНЖ. ЕМИЛ КОСТАДИНОВ  
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ  
/п/**

# **ОБЛАСТЕН ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА**

**ОБЛАСТ ПЕРНИК**

**2021 г.**

## **I. ВЪВЕДЕНИЕ**

Областният план за младежта на област Перник е разработен въз основа на приоритетите и стратегическите цели, заложи в проекта на Националната стратегия за младежта 2021-2030 г., в изпълнение на Закона за младежта и анализите на потребностите на младежите, представени от три от общините в областта. Той разписва изпълнението на националната политика за младите хора в област Перник на възраст от 15 до 29 години, формирана според техните потребности и синхронизирана с приоритетите на европейската политика за младежта, а именно:

### **Анализ на предизвикателствата пред младите хора в област Перник**

#### **1. Демографска перспектива:**

Основната характеристика на младежката общност в област Перник, както и предизвикателствата пред нея, не са по - различни от тези на младежите в национален мащаб. Прогнозата на НСИ показва, че броят на младите хора в България намалява. Същата е тенденцията и в област Перник. Между 2004 г. и 2011 г. населението на област Перник е намаляло от 211 005 на 197 473 или с 13 532 души, като младите хора на възраст между 15 и 29 години са намалели от 44 402 на 35 473 души или с 8 929 души. Докато за областта темповете за механичен прираст остават негативни и съразмерни със средното за страната, при малките общини (с изключение на Радомир) наблюдаваме устойчиво положителни нетни миграционни потоци в периода 2008-2010, вероятно като реакция на срива на пазара на труда след 2008 г. Ефектът е забележим (популацията се стабилизира в този период), но временен; в 2011 г. тенденцията е обърната и нетната миграция е изключително висока за мащаба на региона. Перспективата за влошаване на възрастовата структура на региона (което също така означава, че темпът на естествен прираст ще продължава да спада и демографската криза, особено в малките общини, ще се изостри допълнително) е рефлектирана и в коефициента на възрастова зависимост. Докато на областно ниво развитието на показателя е абсолютно еквивалентно на това на национално ниво, наблюдаваме значителни интрарегионални разлики във възрастовата структура на населението, като делът на населението в активна възраст (15-64) е особено нисък в по - малките общини в областта (50% до 100% над средната стойност). Като цяло, застаряването на населението в областта следва общите тенденции на национално ниво, но проблемът е по - силно изразен: населението над 65 годишна възраст съставлява около 30% по - висок дял от популацията в активна възраст в Област Перник. Данните от последното преброяването в област Перник сочат, че през 2015 г. населението е било 125 456 души, от тях 15720 са младежи на възраст между 15 и 29 години. (8373 мъже и 7347 жени). Повече от три четвърти от тях живеят в градовете и по - малко от една четвърт – в селата (в градовете са 13231, а в селата –2489).

## 2. Икономическа активност и кариерното развитие на младите хора

Инвестирането в младите хора, мобилизирането на потенциала им във всички сфери на техния професионален и личен живот и насърчаването на предприемачеството, неминуемо рефлектират в ръста на общественото -икономическото развитие на региона и на страната, като цяло. Активността на младите хора е насочена към частния икономически сектор, където те все по-често намират своята реализация. Идентифицират се слабости, обусловени от негативните демографски тенденции, от една страна, от недостатъчно развития пазар на труда за младежите – от друга и от трета – недостатъчният финансов ресурс, с който общините на територията на област Перник биха могли да насърчават предприемачеството сред младите хора, да стимулират развитието на общинските младежки структури и работещите на територията на общините младежки организации. Съществена слабост е и недостатъчно ефективното сътрудничество между местната администрация, образователните институции и гражданския сектор в превантивни програми за младежта, неефективната връзка между професионалното образование и бизнеса, липсата на публично - частни партньорства за модернизиране на областите, свързани с развитието на младите хора в областта. В структурата на икономически активното население втората категория са безработните лица. Статистиката за броя и структурата на безработните е динамична във времето. Младите хора в България са сред най - късно влизащите в пазара на труда в сравнение с другите държави от ЕС. В повечето случаи те нямат практически и трудов опит по придобитата специалност, след завършване на своето образование и трудно се включват в пазара на труда. Процентът на млади хора, които не са обхванати нито от образователната, нито от социалната, нито от трудовата система е пределно висок. Определящ фактор за формирането на групата на неработещите и неучещи младежи е образованието. Голям е делът на неработещите и неучещи младежи роми, но има тенденция делът на етническите българи в тази група да расте. Четирите посоки, в които трябва да намерим решение на проблема с неработещите и неучещи младежи са:

- да се опитаме да убедим повече от тези младежи да се регистрират към Бюрата по труда, за да бъдат обхванати от програми за заетост и преквалификация;
- да бъде назначен трудов медиатор, който да мотивира икономически неактивните младежи да търсят работа.
- да се използват възможностите на Европейския социален фонд за допълнителна квалификация.

Обстоятелствата, свързани със социалния статус, увеличават риска да останеш безработен в България. Младите хора от семейства на безработни родители - не търсещи активно трудова заетост, ниско образовани или неграмотни, без умения и квалификация, които живеят в бедност или принадлежат към някоя от онеправданите обществени групи, до голяма степен на сигурност също ще придобият същите характеристики.

Българските младежи (15 - 29 г.) продължават да живеят все по - дълго в дома на своите родители в сравнение със своите връстници в другите държави от ЕС. Средната възраст, на която младите жени напускат, е малко преди навършване на 28 години, а за младите мъже – малко преди навършване на 32 години. Възрастта, в която те встъпват в брак и създават семейство също се е повишила през последните години. Младежката безработица на територията на област Перник се обуславя от два фактора:

- младежите в трудоспособна възраст напускат малките градове, за да търсят реализация в по - големите градове, а младите, живеещи на територията на областта по – голямата си част са ученици.

- съществува нисък брой на заетите младежи в икономическата сфера, което се дължи и на факта, че голяма част от тях са във възраст, в която те все още учат и нямат възможността да работят.

При младежите от ромски произход нарастват потребностите от развитие на по - задълбочени знания в областта на сексуално и репродуктивно здраве, предпазване от полово предавани болести, превенция на вредните поведенчески фактори, с което са ангажирани „здравния медиатор“ по общини. При младежите от българската етническа група също има такива, при които нежеланието и финансовата невъзможност на родителите им е довела до отпадане на децата от училище, но техния брой е много малък. Все още младежките организации не се възприемат като форма за изява на младежта, обикновено се предпочитат неформалните среди за общуване. Недостатъчната обществена ангажираност, липсата на перспектива за бъдещето и уплътняване на ежедневието само в интернет пространството водят до демотивиране на младите хора в област Перник. Мисленето сред младите хора за гражданската инициативност е като „нещо безсмислено и губене на време“, което се явява като сериозна заплаха за демократичните механизми в бъдеще. Макар готовността на младите хора да участват в доброволчески акции да нараства, все още са ограничени възможностите за доброволчески дейности. През м. януари 2016 г. е стартирала програмата „Обучения и заетост на младите хора“ по ОП РЧР 2014-2020 за заетост и обучение на младежи. Тя е насочена към вече регистрираните в Бюрата по труда като безработни младежи до 29г. Младежите са били приоритетна група и в операция „Ново работно място 2016“. Основната цел на Програмата „Старт на кариерата“ е да бъдат осигурени възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост. Основната цел на Програмата „Старт на кариерата“ е да бъдат осигурени възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост. Програмата се реализира в два компонента. Обект на Компонент 1 са младежи до 29г. без трудов стаж по специалността, които са завършили висше образование (дипломирани) и са регистрирани в дирекциите „Бюро по труда“;

Обект на Компонент 2 са младежи до 24 г. завършили професионално образование през последните 24 месеца, без трудов стаж по професията, по която са придобили квалификация, и регистрирани в дирекциите „Бюро по труда“.

Работодатели по Компонент 1 са публични администрации - централните ведомства, включително второстепенните им разпоредители с бюджетни кредити и техните териториални поделения, които са от администрацията на изпълнителната власт, съгласно чл. 36 от Закона за администрацията, областните и общинските администрации.

По Компонент 2 работодателите са от частния сектор.

### **3. Достъп до образование и младежка заетост**

Образователното равнище на населението твърде много зависи от стандарта на живот и от степента на развитие на производителните сили. Образователната структура влияе върху качеството на трудовите ресурси, а върху нея влияят социално - икономическото развитие и полово възрастовата структура. Младите хора в България са сред най - късно влизащите в пазара на труда в сравнение с другите държави от ЕС. В повечето случаи те нямат практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на своето образование и трудно се включват на пазара на труда. Всеки пети младеж в България не прави нищо - не учи, не работи и не се обучава. Затова и страната ни оглавява непрестижната класация в ЕС за най - висок процент на млади хора, които не са

обхванати нито от образователната, нито от социалната, нито от трудовата система. Определящ фактор за формирането на групата на неработещите и неучещи младежи е образованието. Около 47% от младите, попадащи в тази група, са преждевременно отпаднали от училище, тоест имат или основно, или по-ниско от основно образование. А 64% от тях живеят в село или малък град. Изследването показва и че 51% от неработещите и неучещи младежи са турци и роми, а 46% са българи, като представителите на институциите отбелязват, че има тенденция делът на етническите българи в тази група да расте. Целите на Стратегията „Европа 2020“ имат отражение върху дългосрочното развитие на пазара на труда в България, като една от тях е преждевременно напусналите образователната система да не са повече от 11%. Важна задача е подобряване на качеството и резултатността на системите за образование и обучение на всички равнища и увеличаване на броя на обучаващите се във висше или в равностойно на него образование.

#### **4. Достъп до информация и качествени услуги**

Един от приоритетите в младежката политика на област Перник е улесняване на достъпа до качествени услуги и повишаване на тяхното ниво, които подпомагат личностното и обществено развитие на младежите, в съответствие с потребностите и интересите им. Информираността във всички сфери и аспекти на обществено - икономическия живот, създаването на по-добри условия за достъп до неформално образование и форми за учене през целия им живот, както и възможности за пълноценно използване на свободното им време и оказване подкрепа на младежки инициативи и кампании, посветени на значими за общността каузи, също допринасят за разширяване кръга на обхват на млади хора, младежки групи и организации. За повишаване на качеството и достъпността на услугите в подкрепа на развитието на младите хора функционира Младежки информационно - консултантски център (МИКЦ) – проект на сдружение с обществено полезна дейност „Обектив“. МИКЦ – Перник има установени добри практики от предишни проекти за предоставяне на информационни услуги на младите хора. Младежите от областта припознават центъра като място, където могат да получат квалифицирана помощ и информация по всички въпроси, които ги вълнуват. През годините МИКЦ – Перник се разви и утвърди като младежки център, който младите хора припознават като място, където могат да потърсят информация за теми, които ги вълнуват, да се включат в обучения и инициативи, да развият различни умения и компетенции, които от своя страна да ги направят по-успешни. Постигнат е също така, добър диалог с институциите на местно ниво и успешно партньорство с медиите. МИКЦ – Перник е сред активно работещите младежки центрове в страната, а една от основните причини за това е екипът, състоящ се от млади хора, всеки от които е специалист в своята област. Работата на МИКЦ – Перник е изцяло насочена в полза на младите хора от областта, а именно: да подпомогнат успешното личностно и професионално развитие на всеки един, който се е включил в дейностите на проекта. На територията на община Перник развива своята дейност и Общински младежки съвет, който е създаден през 2006 г. със съдействието на Община Перник и Общински младежки дом. ОМС е част от структурата на Съюза на учениците в България, Националния и Областен младежки съвет и представлява пернишките младежи в тези организации. ОМС е неформално обединително звено на ученическите сдружения и организации на територията на община Перник, даващо им възможност да работят заедно по смисъла на развитието на гражданското общество. В организацията членуват ученици от пернишките училища, както и студенти от града.

## **5. Насърчаване на здравословния начин на живот**

Достъп до специализирани консултации и други услуги

Посредничество за наемане на работа - всички регистрирани младежи в бюро по труда имат достъп до посреднически услуги и информация чрез контактите с трудовите посредници, професионално консултиране и ориентиране, както и психологическо подпомагане. МИКЦ Перник предоставя безплатна информационна банка за младежка информация – интернет, информация в различни области, касаещи младите хора, и специалисти, подпомагащи младите хора в различни сфери на дейности. Безплатни консултации със специалисти – педагог, психолог, психиатър, юрист и кариерен консултант (консултирани са индивидуално 50 младежи), групови консултации и родители. Подпомага младите хора в цялата област. Организира, инициира младежки дейности, кампании, хепънинги, еко акции и обучителни програми за младите хора на територията на областта. Организира и промотира Националната програма за младежки дейности и програма „Младежта в действие“.

### **Здравословен статус**

Проведените в страната изследвания, използващи методика на Световната здравна организация, регистрират обезпокоителната тенденция на влошаване здравния статус на населението. Броят на децата и младежите с влошено здраве се увеличава, при което рязко спада долната възрастовата граница на хроничните заболявания. Един от проблемите на младите е обездвижването им, водещо до рязко влошаване на здравния статус, което се отразява негативно върху възможностите за пълноценен живот и реализация. Сериозен проблем за здравето на младите е тютюнопушенето и консумацията на алкохол - висок дял на пушачите сред младежите във възрастовата група 15-24 години. Алкохолни концентрати употребяват почти половината от младите хора на възраст 15 - 18 години (в т.ч. 18 % редовно) и три четвърти от младите на възраст 19 -25 години (в т.ч. една трета редовно). Наркотиците са сериозна заплаха за здравето на младежите. Всеки десети млад човек до 18 години вече е опитвал някакви наркотични вещества. разпространението на ХИВ/СПИН и полово предаваните болести, като 41% от регистрираните случаи в страната са във възрастовата група 20-29 години, а 7% са във възрастта между 14 и 19 години. Наблюдава се висок ръст на ранната бременност - ражданията и абортите във възрастта 15-19 г. са 77 на 1000 души и ранно започване на полов живот. Младежи на възраст 17-18 години имат вече сексуален опит (65%), но само 35% от тях използват презервативи. Грижата за здравето на младите хора и подобряване на техния здравен статус е една от основните цели в работата на Министерството на здравеопазването. Младежите са изведени като приоритетна група, към която са насочени дейностите в Националната здравна стратегия, планът за действие към нея, както и на редица други национални програми. По отношение на създаването на условия за физическа активност и спорт на младите хора и повишаване грижата за тяхното здраве, като и за превенция срещу опасни за тях болести и практики, Министерство на младежта и спорта разработва Национална стратегия и множество програми. Рисковите фактори на средата и храненето обуславят появата и разпространението на отдавна забравени заболявания, каквото е туберкулозата. На база съществуващите данни може да се направи извод, че сред уязвимите общности туберкулозата е с не много по-високи стойности от средните за страната по степен на разпространение. Поради неизградена или лоша инфраструктура в квартали и жилища обитавани и от младежи в състояние на бедност, както и поради ниска нива на здравна култура лицата по-често боледуват от вирусен хепатит, стомашно-чревни

заболявания, паразитози. Основен рисков фактор са неблагоприятните хигиенно – жилищни условия, както и неспособността да се задоволяват жизнено важните потребности, особено по отношение отглеждани в семействата деца и младежи. Работи се по редица програми за превенция и контрол на ХИВ, СПИН, туберкулоза и сексуално предавани инфекции, основно в община Перник. Здравната мрежа в област Перник е изградена от различни по вид лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ. Но трябва да се подчертае, че разпределението на болниците и медицинските центрове в областта е неравномерно.

### **Развитие на младежко доброволчество**

Популяризирането и развитието на доброволческия труд сред младите хора като форма на трудова заетост, активна гражданска позиция, обществено- полезна дейност е движеща сила за личностно развитие, учене и конкурентноспособност. Доброволчеството като движеща сила за личностно развитие, мобилност, взаимна солидарност и социалното сближаване е фокус, върху който е насочена дейността на Сдружение „АртАреа“. Тази неправителствена младежка организация, популяризира неформалното образование в сферата на културата, изкуството и екологията чрез арт методи. Дейностите на Сдружението са свързани със създаване на независим институт АYA (Алтернативна младежка академия), показваща високо ниво на кадри, култура и разнообразие в сферата на изкуствата, приобщавайки младата публика и обществото към всички форми и жанрове на културата и изкуството. Различните търсения и обмен на културно наследство, традиции, ценности, както и межкултурно разнообразие, разбирателство и личностно развитие чрез осъществяването на международни проекти и развитие на доброволческа дейност по програми на ЕС, с цел развитие на гражданското самосъзнание сред младите хора и стимулиране създаването на активно гражданско общество, са основните посоки, в които работи тази младежка организация. От 2009 г. „АртАреа“ участва в проекти на програмата „Младежта в действие“, програма „Еразъм +“, сътрудничи си с партньори от Полша, Украйна, Грузия, Словакия, Норвегия, Франция, Испания, Украйна, Румъния, Холандия. Осъществила е редица Международни младежки обмени и международни инициативи в партньорства с Полша, Словакия, Чехия, Украйна, Грузия, Испания. От 2013 г. е акредитирана като изпращаща, посрещаща и координираща организация за проекти на Европейска доброволческа служба. До момента е изпращаща организация за повече от 10 доброволеца в страни членки на ЕС. А като посрещаща организация през 2014 г. осъществи първият ЕДС проект в Перник – „Discover EVS in Pernik“ с доброволци от Полша и Австрия.

По въпросите на доброволчеството активно работят Фондация „П.У.Л.С“ и Български младежки червен кръст. Фондация „П.У.Л.С.“ е неправителствена организация създадена през 1999 г. Приоритет на Фондация „П.У.Л.С.“ е изграждане и установяване на ефективна програма от грижи в региона на Югозападна България за възрастни, юноши и деца, и техните семейства, които са преживели насилие.

### **Гражданска активност на младите хора**

Създаването на равни възможности за интелигентен растеж, устойчиво развитие и социално приобщаване на младите хора става чрез пълноценното им участие при формирането на дългосрочни общински планове и стратегии и предоставяне на повече възможности за ангажираност в обществения живот. Стимулирането на гражданската им активност се осъществява чрез подпомагане сътрудничеството между младежки организации на местно, регионално и национално ниво и чрез създаване на предпоставки за сформирани на нови организации и укрепване на съществуващите.

## **6. Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.**

Област Перник работи непрекъснато за създаване на благоприятна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони, както и за тяхната социална и културна интеграция в обществото чрез диалог и обмен на културни традиции. На територията на област Перник функционират народни читалища. Основната им дейност е насочена към съхранението и разпространението на българската традиция и развитие на съвременното творчество и изкуство във всичките му форми. Това включва уреждане и поддържане на библиотеки и библиотечен фонд; запазване и разпространение на традиционните обичаи, ритуали и обреди, на танцовото, музикално, песенно и словесно творчество и изкуство на българския народ; събиране и разпространение на знания за родния край; културно-просветни дейности; изграждане и поддържане на етнографски експозиции, изложби, галерии и др. Библиотеките на народните читалища дават възможност на младежите и учениците в малките населени места да черпят информация от фондовете им и да се обогатяват. Основните цели на народните читалища са насочени към социалната и образователна дейност в населеното място, където те осъществяват дейността си и осигуряването на достъп до информация, чрез предоставяне на компютърни и интернет услуги; създаване и поддържане на електронни информационни мрежи; обхват и развитие на младежките дейности. В по - голяма част от народните читалища функционират любителски художествено - творчески формции, където най - активни са младежите и децата.

## **7. Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността**

Активното участие на младите хора в превенцията на престъпността и по-специално в различни правонарушения, е необходимо да бъде стимулирано постоянно. Ширещата се наркомания и извършваните престъпления от лица в детска възраст, поставя на изпитание човешките ценности. Местната власт, младежките организации и медиите се ангажират все повече в превенцията на правонарушенията, извършвани от младежи. За превенция на престъпността сред младите хора, ОД на МВР – Перник работи в сътрудничество и координация с МКБППМН, прокуратурата, отдел "Закрила на детето" – Перник, училищни ръководства, кметове на населени места. Част от приоритетите, по които се работи са изграждане на модели за безопасно поведение в подрастващите, създаване на положително отношение към МВР и нейната дейност и запознаване на учениците с елементарни правни понятия, съобразени с възрастта им. Наблюдава се запазване на нивото на извършване на противообществени прояви. Най - рискови се оказват младите хора без родителски контрол и преждевременно напускане на образователната система; злоупотребата с алкохол; отрицателните последици от навлезлите в полезрението на детето наркомании. Непълнолетните извършители на престъпления основно участват при извършване на кражби на имущество от домове, вили, леки коли, мазета и др. Като тенденция се запазват кражбите на мобилни телефони в училище, както и кражбите на стоки от супермаркетите. По проект на Главна дирекция „Национална полиция“ – МВР на тема „Подобряване закрилата на детето и превенция на детската престъпност в България“, финансиран по Българо-швейцарска програма за сътрудничество, е разработен интернет сайт за превенция на престъпления, извършвани от и срещу деца и подобряване закрилата на детето. Целите на сайта са да предоставят знания относно

правата и задълженията на децата, личната безопасност, модели на поведение, координати на компетентни служби за съвет и помощ, информация на родители и специалисти, работещи с деца. Интернет адресът на сайта е [detskasigurnost.bg](http://detskasigurnost.bg). С цел превенция на рисковите фактори на жизнената среда и повишаване нивото на информираност и придобиване на знания и умения за здравословен начин на живот сред младите хора действа Превантивно-информационен център (ПИЦ), Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН).

## **Община Перник**

### **I. ОСНОВНИ ЦЕЛИ ПРИ ПРОВЕЖДАНЕ НА МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА**

Доктрината на ЕС за младежта изведе пет основни приоритета, които са базови и за настоящия Общински годишен план за младежта:

- Участие;
- Информация;
- Неформално образование;
- Доброволчески дейности;
- По-добро разбиране и познаване на проблемите на младежта.

### **II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ОБЩИНСКИЯ ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА**

- Съответствие на Общинския годишен план с националните, европейските и международните стратегически документи;
- Законосъобразност;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички групи младежи;
- Децентрализация;
- Многосекторен подход;
- Равен достъп за всички младежи в община Перник;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на услуги за младежи, младежки проекти и инициативи;
- Прозрачност и икономичност при усвояването на финансовите средства;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Ефективност и устойчивост на младежките проекти и инициативи;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно, регионално и национално ниво с участието на заинтересованите страни;
- Професионализъм.

### **III. ВИЗИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА**

Подобряване качеството на живот и реализация на младите хора и пълноценно осмисляне на свободното им време, чрез създаване и прилагане на устойчиви механизми за инвестиране в младежта като значим социален капитал, който допринася за пълноценното социално-икономическо и културно развитие на община Перник.

### **IV. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ**

Общинският годишен план за младежта е насочен към:

1. Младите хора от 15 до 29 години, без разлика в техните образователни, социални, имуществени, политически и етнически убеждения;
2. Младежките работници и други специалисти, които са директно ангажирани с предоставянето на услуги или други дейности в подкрепа на младежкото развитие;
3. Младежките структури, чиято дейност се осъществява на територията на община Перник;
4. Органите на местното управление и местните държавни структури.

### **V. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДИТЕ ХОРА В ОБЩИНА ПЕРНИК**

1. Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в община Перник
2. Улесняване на достъпа до информация и качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.
3. Насърчаване на здравословния начин на живот
4. Развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентноспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.
5. Осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.
6. Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.
7. Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността

## **VII. ОСНОВНИ ОБЛАСТИ**

### **1. Стратегическа цел: Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.**

**Оперативна цел:** Осигуряване на достъп до услуги за развитие, основани на младежката работа, индивидуален подход и оценка на конкретните потребности и особености на младежката възраст

**1.1 Задача:** Организиране на информационни кампании, дискуссионни форуми, семинари и обучения по актуални въпроси, свързани с развитието на младите хора в общината и техния широк спектър от интереси;

**1.2. Задача:** Подпомагане реализирането на младежки инициативи и кампании;

**1.3. Задача:** Подпомагане и предлагане на услуги за организиране на свободното време на младите хора в община Перник чрез форми за култура, изкуство и неформално обучение, съществуващи в културните институти, младежките домове и читалищата;

**1.4. Задача:** Предоставяне на повече и по-добри условия за развитие на таланта, творческите умения и културното изразяване на младите хора;

**1.5. Задача:** Подобряване на възможностите за реализация на социалните и творческите умения на младите хора, съобразно техните интереси и стимулиране на инициативността, младежкото творчество и изява чрез подкрепа на млади таланти хора и дебютанти в изкуствата, в различните културни индустрии, науката, спорта;

**1.6. Задача:** Насърчаване на активност, взаимодействие и двустранни инициативи между младежките организации и културните институти на територията на община Перник.

### **2. Стратегическа цел: Насърчаване на здравословния начин на живот сред младите хора**

**Оперативна цел:** Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора

**1.1. Задача:** Провеждане на кампании, обучения, семинари, конференции и инициативи с цел развитие на знания, нагласи и умения за здравословен начин на живот, безопасно поведение и избягване на рискови за здравето практики;

**1.2. Задача:** Създаване на възможности за обучение на младите хора по въпросите на здравето, спорта и физическата активност, включително и чрез развитие на подхода „Връстници обучават връстници“;

**1.3. Задача:** Превенция на факторите, които създават риск за здравето на младите хора – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотици и полово предавани болести;

**1.4. Задача:** Повишаване сексуалната култура на младите хора; подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве;

**1.5. Задача:** Насърчаване физическата активност на младежите;

**1.6. Задача:** Подкрепа на спортни инициативи на младежи.

**Стратегическа цел: Развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентноспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.**

- **Оперативна цел:** Насърчаване на доброволчеството сред младите хора и гарантиране правата на младите доброволци.

- **Оперативна цел:** Популяризиране на доброволчеството.

**1.1. Задача:** Осигуряване на подходящи обучения и квалификации, въвеждане и поддържане на ефективни практики за работа с младите доброволци, свързани с извършваните от тях доброволчески дейности;

**1.2. Задача:** Създаване на повече доброволчески възможности и организиране участието на младите хора в доброволчески инициативи;

**1.3. Задача:** Провеждане на информационни кампании и инициативи за популяризиране на младежкото доброволчество в обществото;

**1.4. Задача:** Насърчаване на младежкото доброволчество и създаване на трайни партньорства между Община Перник и местни доброволчески организации.

### **3. Стратегическа цел: Осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.**

**Оперативна цел:** Мобилизиране участието на младите хора в процесите на изпълнение на Европейските политики.

**1.1. Задача:** Обучение на младежки лидери, кампании, дебати, дискусии за популяризиране на неформалното образование и неговата роля за формиране на новите ценности – креативност, комуникативност и лидерски умения;

**1.2. Задача:** Организиране на дискусийни форуми, кръгли маси и младежки кампании свързани с актуални въпроси за развитието на младите хора в общината;

**1.3. Задача:** Участие на младите хора в Национални младежки срещи и обмени;

**1.4. Задача:** Повишаване информираността на младите хора за Европейските политики и изпълнението им на национално ниво;

**1.5. Задача:** Обучения, семинари и информационни кампании за запознаване на младите хора с публичните институции и правата им, като част от местната общност и като граждани на Република България и на Европейския съюз.

### **4. Стратегическа цел: Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.**

- **Оперативна цел:** Активизиране на младите хора в малките населени места.

- **Оперативна цел:** Осигуряване на ефективен достъп до информация и услуги на младите хора в малките населени места и селските райони.

**1.1. Задача:** Насърчаване на инициативи на младежи в малките населени места и селските райони;

**1.2. Задача:** Приобщаване на младите хора в малките населени места на територията на община Перник към местната младежка общност и включването им в младежки организации, младежки съвети и местни инициативи;

**1.3. Задача:** Осигуряване на ефективен достъп до информация, обучение и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони;

**1.4. Задача:** Създаване на условия за осмисляне на свободното време и възможности за личностна реализация на младите хора в малките населени места и райони.

**5. Стратегическа цел: Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в община Перник.**

**Оперативна цел:** Насърчаване на икономическата активност на младите хора.

**1.1. Задача:** Повишаване информираността на младите хора за предоставяни възможности за младежко предприемачество в общината;

**1.2. Задача:** Популяризиране на възможностите за младежка заетост чрез отворени европейски програми;

**1.3. Задача:** Осигуряване на по-добър общественно-икономически климат за подобряване на качеството на средното и висшето образование и навлизане на неформалното обучение като част от образователния процес. Насърчаване на ученето през целия живот, в съответствие с потребностите на пазара на труда;

**1.4. Задача:** Организиране на младежки трудови борси, съвместно с работодатели и други заинтересовани и компетентни органи;

**1.5. Задача:** Засилване на ефективността на връзките между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост;

**1.6. Задача:** Осигуряване на достъп до професионално образование и обучение на младежи в неравностойно положение – младежи със специални образователни потребности, младежи в социален риск или отпаднали от образователната система;

**1.7. Задача:** Окуражаване на работодателите, професионалните училища, обучителните центрове да развиват дейности за приобщаване, личностно развитие и професионални перспективи за младежи със специални образователни потребности, младежи в социален риск или отпаднали от образователната система;

**1.8. Задача:** Създаване на благоприятна среда за кариерно развитие на младите специалисти в държавната и общинската администрация.

**6. Стратегическа цел: Повишаване ролята на младите хора в превенцията на престъпността**

**1.1. Задача:** Превенция на престъпността сред младите хора;

**1.2. Задача:** Мобилизиране на местните общности, младежките организации в превенцията на детската и младежката престъпност;

**1.3. Задача:** Организиране на информационни и образователни кампании и инициативи за превенция на рисковото поведение, престъпността и правонарушенията спрямо и от подрастващите млади хора.

#### **VIII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА 2020.**

1. Разширен обхват и повишаване на качеството и достъпността на услугите в подкрепа на развитието на младите хора;
2. Представителство на младите хора в обществения живот;
3. Активно участие на младите хора в социални и културни организации и проекти;
4. Увеличаване броя на младежките инициативи;
5. Повишаване нивото на информираност и придобити умения и знания за здравословен начин на живот;
6. Повишаване на броя млади хора, практикуващи спортни дейности;
7. Създаване на добри условия за спортуване и осмислено свободно време на младежите;
8. Увеличен брой младежи, участващи в младежко доброволчество;
9. Възраждане на доброволческите ценности и практики за упражняването на доброволен труд;
10. Разработени професионални модели за работата с млади доброволци – разработени и приложени на практика обучителни програми;
11. Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка и гражданска активност;
12. Активизиране на участието на младите хора при решаване на младежките проблеми;
13. По-добра информираност на младите хора за възможностите за професионална и личностна реализация;
14. Обучени и качествени кадри – повишени професионални умения и ориентация за интегриране в различните сфери на обществено-политическия и икономически живот на общината;
15. Повишаване на активната гражданска позиция и включване на младите хора в дейности по превенция на зависимостите;
16. Наличие на стабилни и работещи модели за превенция на младежката престъпност;
17. Намаляване на броя на правонарушенията, извършвани от млади хора.

## Община Радомир

Общинският план за младежта за 2021 година определя целите и приоритетите на младежката политика в община Радомир в изпълнението на Закона за младежта и в съответствие с Проект на Националната стратегия за младежта (2021-2030г.), формирани според техните потребности и синхронизирана с приоритетите на европейската политика за младежта.

Общинският план за младежта в Община Радомир се изработва на основание:

- Закон за младежта;
- Европейска харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите Ревизирана, чиито принципи са приети с Решение №33 от 02.03.2007г. на Общински съвет - Радомир;
- Проект на Национална стратегия за младежта (2021-2030г.).

Държавната политика за младежта е целенасочена и последователна дейност на държавата, общините, младежките организации и обществото, която има за цел създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младежите и участието им в обществения и икономическия живот, както и приобщаването им в управлението на местно, областно и национално ниво, чрез дейности, насърчаващи развитието на младежите в страната.

Общинският план за младежта се разработва и ще бъде приложен на практика в партньорство с всички заинтересовани участници на местно ниво. Това са Общински съвет-Радомир, кмет на Община Радомир, младежки организации, МКС, МКИЦ «Европа», Център за подкрепа за личностно развитие - ОДК- Радомир, МКБППМН, образователни институции, читалища, спортни клубове, организации на работодателите и на работниците, граждански сдружения и неправителствени организации, работещи в областта на образованието, културата, спорта, европейски проекти и програми, екология и туризъм.

Общинският план е документ за планиране на младежката политика на местно ниво, програма и методика за изпълнение на националната политика за младите хора.

Настоящият документ се приема от Общински съвет - Радомир за 2021г. и определя целите и приоритетите на общинската политика за младите хора, като в процеса на изпълнение, той може да се развива, усъвършенства и актуализира в зависимост от постигнатите резултати в съответствие с динамично променящите се условия.

**I. ОСНОВНА ЦЕЛ** - Създаване на устойчиви политики за инвестиране в младите хора, като значим социален капитал и мобилизиране на потенциала им за развитието на Община Радомир.

В Резолюцията на Съвета на Европейския съюз и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта: стратегия на Европейския съюз за младежта за периода 2019-2027г. са изведени приоритети, които са базови и за настоящия Общински план за младежта:

1. Свързване на ЕС с младежта;
2. Равенство между всички полове;
3. Приобщаващи общества;
4. Информация и конструктивен диалог;
5. Психично здраве и благоденствие;
6. Осигуряване на подкрепа на младежта в селските райони;
7. Качествена заетост за всички;
8. Качествено учене;
9. Пространство и участие за всички;
10. Устойчива зелена Европа;
11. Младежки организации и европейски програми за младежта.

Състоянието на младите хора, проблемите на младежите, тяхната професионална реализация и мястото им в обществения живот са едни от важните приоритети на община Радомир.

## **II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ОБЩИНСКИЯ ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА**

- Съответствие на Общинския годишен план с националните, европейските и международните стратегически документи;

- Законосъобразност;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички групи младежи;
- Децентрализация;
- Многосекторен подход;
- Равен достъп за всички младежи в община Радомир;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на услуги за младежи, младежки проекти и инициативи;
- Прозрачност и икономичност при усвояването на финансовите средства.

**III. ЦЕЛЕВА ГРУПА** – Общинският план за младежта е насочен към:

1. младите хора от 15 до 29 г. - ученици, работещи, безработни, младежи в неравностойно положение, без разлика в техните социални, имуществени, образователни, политически, етнически или религиозни различия;
2. младежките структури, чиято дейност се осъществява на територията на община Радомир;
3. работещите младежи и други специалисти, които са директно ангажирани с предоставянето на услуги или други дейности в подкрепа на младежкото развитие.

#### **IV. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖТА**

##### **1. Демографска перспектива**

Като най-характерна черта, характеризираща младите се очертава стремежът им към независимост и самореализация, към самостоятелни решения и индивидуален подход, относно решаване на житейските им проблеми.

Широкият обхват на проблемите на младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в политиката за младежта. Необходимо е тясно сътрудничество с други компонентни органи в областта на: образованието, трудовата заетост, здравеопазването, конкурентноспособността, както и осигуряване на конструктивен диалог с младите хора при формулирането, изпълнението и оценката на младежката политика.

Демографската картина за община Радомир, както и за цялата страна е променяща се - населението застарява, както в резултат на естествените процеси на раждаемост и смъртност, така и в резултат на засилените миграционни процеси. Нарастването на обема на вътрешната миграция все по-често е продиктувано от икономически причини, в т.ч. търсене на работни места.

Община Радомир е разположена на площ от 506 кв.км. Има 32 населени места с общо население 18762 жители по постоянен адрес/ към 05.12.2020г./. Спрямо останалите общини в областта, Община Радомир е с голям дял на градското население /64,2%/.

## 2. Икономическа активност и кариерно развитие на младите хора

Намаляват привлекателните възможности за икономическа активност и професионална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони. Броя на младите хора в общината намалява. Основна част от тях живеят в града. Очертава се движение от града към по-големите градове.

Обучаващите се ученици в средните училища в град Радомир са 456. В повечето случаи младите хора нямат практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на своето образование и трудно се включват на пазара на труда. Необходимо е да се положат усилия за плавното преминаване на младите хора след завършване на средното си образование към пазара на труда, чрез разширяване на стажовете и практиките в реалния сектор. Принос в тази посока е въвеждането на дуално обучение в някои от специалностите за придобиване на професионална квалификация в ТПГ „Н. Й. Вапцаров“ и ПГТ „Ю. Гагарин“.

Системата на дуалното професионално образование и обучение се е доказала в най-развитите икономики на Европа като ключов инструмент за осигуряване на млади квалифицирани специалисти, които от училището влизат директно на пазара на труда и допринасят за растежа на икономиката и за висока младежка заетост. В тази система водещ партньор на училищата е частният сектор, който не само инвестира в своите бъдещи кадри, но и споделя отговорността за качеството на професионалното обучение. В отговор на нарастващите нужди на българската икономика и високата младежка безработица в България се въвежда системата на дуалното обучение. Съществен елемент от това обучение е, че то се организира въз основа на партньорство между училището и един или няколко работодатели и се осъществява във втория гимназиален етап за ученици, навършили 16 години.

Предимствата на такава форма на обучение са много, особено за самите ученици, които освен че получават заплащане (обикновено между една трета и половината от обичайната заплата), придобиват и практически опит по време на обучението си. В резултат на това те излизат подготвени на пазара на труда, което пък позволява започването на по-добра работа срещу по-високо заплащане. Погледнато от по-широк ъгъл, дуалната форма на обучение играе важна роля и за икономиката на съответната страна, която го прилага, като оказва пряко влияние върху намаляването на младежката безработица с всички ползи, следващи от това.

От община Радомир са включени 98 ученика в дуалното обучение.

По данни на Бюрото по труда, структурата на безработните за последните 3 години изглежда така:

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Регистрирани безработни лица, 2018г. | 488 |
| Регистрирани безработни лица, 2019г. | 495 |
| Регистрирани безработни лица, 2019г. | 585 |

Табл.1.

|   |                                            | 2020г. | 2019г. | 2018г. |
|---|--------------------------------------------|--------|--------|--------|
| 1 | Брой безработни младежи от 18 до 29 години | 57     | 44     | 52     |

Табл.2.

Регистрираните безработни младежи от 18 до 29 години според образованието си са:

- с начално образование и без образование-3;
- с основно образование-7;
- със средно професионално образование-14;
- със средно образование без професия-21.
- с висше образование-12.

Високата квалификация, опитът и уменията в определена област са основни характеристики на всяко работно място. За заемането на много от тях работодателите често поставят и допълнителни изисквания, съобразени с характера на работата – компютърна грамотност, отлично владение на един или повече езици, мотивация на работа и други. Анализът на младежката безработица показва, че ниското или неподходящо образование и липса на квалификация са сред основните причини за безработица на младежите в България. Освен изброените структурни фактори сред причините за младежката безработица и неактивност са и липсата на професионален и/или трудов опит, липсата на ключови умения и трудови навици, преждевременно напускане на училище, както и загубата на трудова мотивация, поради продължителен престой без работа.

#### **V. ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБЩИНСКАТА ПОЛИТИКА ЗА МЛАДЕЖТА И МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ**

**Приоритет 1:** Качествено формално и неформално образование, насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора и ограничаване на младежката безработица:

**Специфична цел:** Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествено образование и професионална реализация и живот на младите хора в община Радомир:

*Цел 1: Разширяване на дуалното обучение за професионална реализация и живот на младите хора в община Радомир.*

*Цел 2: Консултантски и информационни услуги и обучения в подкрепа на неформалното образование и личностното и общественото развитие на младите хора, както и консултиране на неактивни младежи, които не учат, не работят и не са регистрирани в „Бюро по труда“.*

*Цел 3: Координиране на работата по създадения Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на подлежащите деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.*

*Цел 4: Подкрепа на младежи в неравностойно положение, чрез обучение и консултации.*

*Цел 5: Кариерно консултиране и професионално ориентиране - информация относно възможностите за реализация и обучение на учениците след завършване на средното си образование.*

## **Приоритет 2: Повишаване на гражданската активност**

**Специфична цел:** Активност и гражданско участие на младите хора чрез доброволчество, дискусии и дебати, форми на самоуправление и партниране с институциите.

*Цел 1: Насърчаване на самоорганизирането на младите хора.*

*Цел 2: Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка гражданска активност.*

*Цел 3: Създаване на условия за подкрепа и реализиране на младежки кампании и младежки инициативи.*

*Цел 4: Осигуряване на ефективно представителство на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на секторните политики на общинско ниво.*

*Цел 5: Подпомагане стремежите на младите хора и техните възможности в разработването на микропроекти и внедряването им, насърчаване на различни структури на сдружаване, каквито са младежки неправителствени организации, младежки центрове и групи, организирани от самите младежи.*

*Цел 6: Организиране на информационни и образователни кампании за превенция на правонарушенията, извършвани от младежи.*

*Цел 7: Популяризирането и развитието на доброволчеството сред младите хора и участието им чрез проекти и програми.*

## **Приоритет 3: Постигане на равенство, многообразие и приобщаване**

**Специфична цел:** Създаване на условия за общуване, разбиране и толерантност, превенция на дискриминацията, агресията и отхвърлянето.

*Цел 1: Насърчаване партньорствата между институции и неправителствени организации, които работят за превенция и преодоляване на дискриминацията и насилието сред младите хора.*

*Цел 2: Подкрепа на информационни кампании и младежки обучения, свързани с противодействие на нетолерантността, дискриминацията, насилието и езика на омразата.*

*Цел 3: Фокус върху развитието на социални умения и съвместно общуване на младежи от различна културна среда.*

*Цел 4: Идентифициране на позитивни модели за подражание, които да вдъхновяват и мотивират младите хора от уязвими общности.*

## **Приоритет 4: Подобряване достъпа до информация и качествени услуги.**

**Специфична цел:** Улесняване на достъпа до качествени информационни услуги и равнопоставен достъп за пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

*Цел 1: Развитие и усъвършенстване на информационните технологии при работа с младите хора.*

*Цел 2: Информираност за нагласите, потребностите и проблемите на младите хора. Свеждане на информацията до по-широка общественост.*

*Цел 3: Осигуряване на достъп до институциите на младежи с увреждания.*

Цел 4: Усъвършенстване работата на младежките организации и задълбочаване контактите с Общинската администрация и Общинския съвет.

Цел 5: Популяризиране на насоките на европейската младежка политика.

Цел 6: Популяризирането на програмите за реализиране на младежки проекти на европейско ниво.

**Приоритет 5: Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места на територията на община Радомир.**

**Специфична цел:** Създаване на равен шанс за развитие на младите хора от малките населени места и селските райони.

Цел 1: Стимулиране на младежкото предприемачество в сферата на земеделието, животновъдството, туризма и др. сектори с местно значение

Цел 2: Насърчаване на партньорството между културни институции- читалища и младежите от населеното място.

Цел 3: Изграждане на младежки зони или младежки пространства за информация и достъп до културни ресурси, спортни и младежки услуги.

Цел 4: Активизиране на младите хора, за включването им във фестивалите, съборите и празниците, посветени на традиционния фолклор и съвременното изкуство.

Цел 5: Разработване на местни програми, адресиращи потребностите на младите хора.

**Приоритет 6: Насърчаване на здравословния начин на живот и постигане на психично здраве**

**Специфична цел:** Постигане на добро физическо и психично здраве, спорт и физическа активност

Цел 1: Разяснителна и превантивна дейност за опасността от болестите, предавани по полов път.

Цел 2: Насърчаване на физическата активност на младежите.

Цел 3: Подкрепа на спортните инициативи на младите хора.

Цел 4: Провеждане на кампании за избягване на ранното майчинство.

Цел 5: Здравна профилактика сред младите хора.

Цел 6: Провеждане на политика за справяне с проблема със злоупотребата на тютюневи изделия, наркотици и алкохол.

Цел 7: Популяризиране и стимулиране на местни спортни и танцови клубове, като място за спортуване, фитнес и социално общуване.

Цел 8: Дискусии и работа със здравния медиатор.

**Приоритет 7: Формиране на отношение и навици за екологично поведение и опазване на околната среда.**

**Специфична цел:** Осъзнато екологично поведение, базирано на ценности, нагласи и екологична култура.

Цел 1: Разширяване на познанията и културата на младите хора в областта на опазването на околната среда посредством училищни и извънучилищни учебни програми.

Цел 2: Провеждане на информационни и разяснителни кампании, насочени към младите хора, целящи опазване на околната среда и природните ресурси.

*Цел 3: Подкрепа за проекти и инициативи, целящи формиране на знания, умения, нагласи и ангажираност с екологичните проблеми и тяхното решаване.*

*Цел 4: Стимулиране и подкрепа на доброволчески инициативи в областта на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение.*

**Приоритет 8: Създаване на условия за оползотворяване на свободното време и насочване към творчеството и културата.**

**Специфична цел:** Ефективно осмисляне на свободното време чрез дейности, допълващи и стимулиращи личностното развитие..

*Цел 1: Насърчаване партньорството между младежките организации и образователни, културни, спортни, здравни организации и институции относно оползотворяване на свободното време, съобразно интересите на младите хора.*

*Цел 2: Подкрепа на дейности и инициативи за повишаване на творческите умения и компетентности на младите хора.*

*Цел 3: Подкрепа за мобилни форми на изкуство и култура, предоставяне на мобилни услуги под формата на занимания по театър, рисуване, танци и др.*

*Цел 4: Укрепване връзката на младите хора с традиции, бит и история чрез стимулиране на участието им в културно-исторически клубове, фолклорни състави и др.*

*Цел 5: Подкрепа за участие на младежите в младежки срещи, фестивали, работилници за изкуства.*

*Цел 6: Стимулиране посещението на младите хора на културни събития и мероприятия.*

## **VI. ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ**

Община Радомир отговаря за провеждането на общинската политика за младежта и изпълнението на дейностите. Отдел „Култура, образование, социални дейности“, МКИЦ „Европа“ и ЦПЛР - ОДК организират и координират изпълнението на инициативите, които се подпомагат от учебните заведения, Читалища, Бюро по труда, Спортни клубове и туристическо дружество, МКС, младежки организации и предприемчиви младежи.

Дейностите, заложи в плана ще бъдат финансирани от следните източници:

- Община Радомир - бюджет;
- Външни източници – разработване и участие в проекти;
- Дарения и спонсорство.

За ефективното реализиране на Плана е изключително важна координацията и взаимодействието между общинската администрация и институциите на територията на общината и извън нея: МОН, Министерството на младежта и спорта, Областна администрация, Кметствата на населените места, НПО, представители на бизнеса, училища, читалища, спортни клубове.

## **VII. ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН НА МЛАДЕЖТА**

Общинският план за младежта се приема от общинския съвет по предложение на кмета на Община Радомир. Ежегодно Общински съвет - Радомир приема годишен отчет за изпълнение Общинският план за младежта.

Мониторинг на текущото изпълнение на утвърдените дейности се осъществява от отдел „Култура, образование, социални дейности“ в Община Радомир.

Контрол на текущото изпълнение на бюджета се изпълнява от Дирекция „Финансово-административно и правно обслужване“.

## **VIII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ГОДИШЕН ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА 2021г.**

1. Създадена благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествено образование и професионална реализация и живот на младите хора в община Радомир
2. Постигната активност и гражданско участие на младите хора чрез доброволчество, дискусии и дебати, форми на самоуправление и партниране с институциите.
3. Създадени условия за общуване, разбиране и толерантност, превенция на дискриминацията, агресията и отхвърлянето.
4. Улеснен достъп до качествени информационни услуги и равнопоставен достъп за пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.
5. Създаден равен шанс за развитие на младите хора от малките населени места и селските райони.
6. Постигнато добро физическо и психично здраве, спорт и физическа активност
7. Постигнато осъзнато екологично поведение, базирано на ценности, нагласи и екологична култура.
8. Постигнато ефективно осмисляне на свободното време чрез дейности, допълващи и стимулиращи личностното развитие.

## **IX. РЕД И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ ПЛАНА**

Общинският план се приема от Общинския съвет, след което се публикува на сайта на Община Радомир.

## Община Брезник

### **I. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖТА В ОБЩИНА БРЕЗНИК.**

#### **1. Демографски процеси.**

Община Брезник попада в групата на малките община и райони от селски тип в България, с голям процент застаряващо население. Демографските показатели, свързани с развитието на населението на община Брезник, не се отличават съществено от тези за страната. Броят на населението в общината се определя до голяма степен както от естественото демографско възпроизводство, от урбанизационните и административно-териториални промени, така и от темповете на социално-икономическото развитие.

По актуални данни на НСИ, населението на общината към 31.12.2019 г. наброява 5977 жители. Съотношението градско-селско население към 31.12.2019г. е 3850 души в гр. Брезник и 2127 души в селата, с подчертана тенденция да намалява в селата.

Най- голям дял заема населението в общинския център, следвано от това в селата Ноевци, Слаковци, Кошарево и Велковци.

### **II. СТРАТЕГИЧЕСКА ОС: ОБРАЗОВАНИЕ И ЗАЕТОСТ**

#### **1.1. Приоритетна област: Образование и умения**

Целта на тази приоритетна област е качествено формално и неформално образование, гарантиращо умения за успешна житейска и професионална реализация. Образованието е ключов фактор за бъдещето на всеки млад човек, то предопределя активното му гражданско участие, шансовете му за професионална реализация и качествен живот.

В образователната система в община Брезник за учебната 2020/2021 година са обхванати общо 391 ученици в редовна форма на обучение, 11 в самостоятелна форма, разпределени в учебните заведения, както следва:

- ОУ „Хр. Смирненски“ с. Ноевци (защитено и средищно училище) – 50 ученици;
- СУ „В. Левски“ гр. Брезник (средищно училище) - 341 ученици в редовна форма на обучение, 11 в самостоятелна форма на обучение. По-голямата част от учениците завършващи седми клас, постъпват в професионалната и профилирана паралелки с професия „Приложен програмист“ и профил „Софтуерни и хардуерни науки“ на СУ „Васил Левски“. Развитието с високи темпове по отношение на информационните технологии именно, дава огромен шанс за реализация на младите хора, завършили средното си образование в СУ „В. Левски“ – гр. Брезник. Висок е процентът на младите хора, които продължават своето образование във висше учебно заведение след завършване на гимназия. Това говори за осъзнаване на образованието като ценност и стремеж към още знания и умения.

Двете училища се финансират на принципа на делегираните бюджети. Разпределението на средствата от държавния бюджет се предоставя на училищата по формула, според броя записани ученици.

Деца от община Брезник са обхванати в 1 детска градина – ДГ „Брезица“ - гр. Брезник и част от ДГ „Брезица“ - с. Ноевци /средищна/. През учебната 2020/2021 г. се обучават и отглеждат общо 127 деца, в т.ч. 96 в задължителна предучилищна възраст.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

**1.1.1. Гарантиране на формално и неформално образование, което развива познавателни, социални и граждански умения, чрез**

- ✓ Подкрепа за формиране на дигитални умения;
- ✓ Подкрепа за формиране на умения за реакция при бедствия, кризи, аварии;
- ✓ Развиване на културата за безопасност на движението по пътищата.

Осигуряване на възможности за развитие на професионални умения чрез формално и неформално образование и насърчаване кариерното ориентиране на младите хора и информирания избор за бъдеща професия, чрез

- ✓ Прилагане на програми за кариерно ориентиране в училищата, разширяване на извънкласните занимания и активности, насочени към бъдещата професионална реализация на младите хора;

**1.1.2. Насърчаване на участието на младите хора в неформално и самостоятелно учене.**

**1.2. Приоритетна област: Младежко предприемачество и заетост**

Ситуацията по включването на младите хора в пазара на труда в община Брезник е почти непроменена спрямо предходната година. Включването е ограничено поради факта, че завършилите образованието си млади хора, нямат практически и трудов опит по придобитата специалност и поради обстоятелството, че липсват или са малко на брой работодатели, които да инвестират в обучение и квалификация на младите работници и служители. Възможностите за професионална и личностна реализация на територията на общината са ограничени, поради липса на добре работеща икономика. Младежите намират работа в сферата на търговията услуги и упражняват професии при работещите земеделски арендатори. За по-висококвалифицираните, възможностите за работа са в сферата на образованието, общинската администрация или друга общинска или държавна структура. Голяма част от младите хора са принудени да започват работа в много случаи не по завършената специалност и не на територията на община Брезник, а в областния град и столицата. В следствие на това броят на напусналите общината, а след това и страната, нараства. В резултат от повсеместно променената макроикономическа ситуация младите хора се оказват в неблагоприятна ситуация по отношение на заетостта. Проблем с намирането на работа се отчита при младите хора, които попадат в групата на тези, които не работят и не участват в образование или обучение и при младежите в неравностойно положение. Това е един ценен резерв за все по-нуждаещия се от работна сила пазар на труда. Повечето млади хора смятат, че познават трудовите си права. Те търсят работа по различни начини, като разчитат на препоръка от приятел, на интернет обяви и бюрото по труда

Доходите на преобладаващата част от работещите младежи от Община Брезник са под средните за страната в съответната икономическа дейност. По-голяма част от младежите определят жизнения си стандарт като незадоволителен. Причината за това е в липсата на работни места или ниското заплащане на заеманите от тях работни позиции. Доходите им стигат само за задоволяване на основните им житейски нужди.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

1.1.1. Насърчаване на младежкото предприемачество, вкл. и в областта на социалното предприемачество, стимулиране на иновативното мислене на младите хора, чрез:

- ✓ Разработване и внедряване на програми в средното образование за формиране и развитие на инициативност, креативност и предприемачески дух и компетентности;

- ✓ Създаване на възможности за обучения и менторство и подкрепа на млади предприемачи;
- ✓ Насърчаване на социалното предприемачество сред младите хора.

1.1.2. Осигуряване на заетост, която насърчава социалното включване на младежите, включително на тези в неравностойно положение, чрез:

- ✓ Осигуряване на възможности за заетост, вкл. стажуване и чиракуване на младежи в неравностойно положение;
- ✓ Популяризиране на възможности за придобиване на трудов стаж в администрациите, включително чрез Програмата „Старт на кариерата“.

1.1.3 Насърчаване на включването в образование и заетост на младежите от групата, които не учат, не работят и не се обучават:

- ✓ Насърчаване на активността на младежки организации за идентифициране, достигане и активиране на младежите от тази групата, вкл. чрез засилване на партньорствата с местни институции и организации;

#### **IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ОС: АНГАЖИРАНост, УЧАСТИЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ**

##### **1.1 Приоритетна област: Гражданска активност и участие**

Основната цел в тази приоритетна област е постигане на висока активност и гражданско участие на младите хора чрез доброволчество, лични каузи, дискусии и дебати, форми на самоуправление и партниране с институции.

Ангажираността на младите към обществените проблеми и политическия живот в страната е гаранция за нейното позитивно развитие и утвърждаването на демокрацията. Обратното – отчуждеността, отрицанието, nihilизмът, неспособността да се изрази структурирано, аргументирано и без агресия собственото мнение и позиция, продуцира несигурност. Допълнителен риск е количеството и качеството на информацията, която достига до младия човек. Качествената, достоверна, смислена комуникация и информация, става все по-ключова за неговото гражданското самосъзнание и изграждане като личност.

##### **Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

1.2.1. Насърчаване на активното включване и ангажираност на младите хора във форми и организации за развитие на гражданско самосъзнание и участие.

1.3.1. Насърчаване партньорството за младежко участие с общинската администрации в процесите на вземане на решения по въпроси, които касаят младите хора;

1.4.1. Противопоставяне на езика на омразата;

1.5.1. Насърчаване на младежкото доброволчество.

1.6.1. Популяризиране на онлайн платформи за публично набиране на средства и/или човешки ресурс за обществено полезни проекти, инициирани и организирани от млади хора;

##### **1.2. Приоритетна област: Равенство, многообразие и приобщаване**

Стратегическата цел в тази приоритетна област е: свързаност между младите хора, общуване, разбиране и толерантност, превенция на дискриминацията, агресията и отхвърлянето. Различните форми на агресия сред младите хора са негативно явление, борбата с което е общо предизвикателство. Създаването на условия за изграждане на социално отговорно поведение чрез превенция на агресията и различните форми на зависимости е ключово за смекчаване на тези тревожни тенденции.

Разбирателството и толерантността, отричането на агресивността и насилието като модел на поведение, който е приемлив, правят по-благоприятна средата, в която се формират младите хора. Приобщаването на всички в нашето общество чрез интеграцията на младежите в неравностойно положение и със специфични потребности, чрез равен достъп до образование, шансове за реализация за всеки, ще го направи по-сплотено и силно.

В Община Брезник се работи непрекъснато за създаване на благоприятна среда за насърчаване на между културния диалог, чрез който се осъществяват размяна на мнения между индивиди или групи с различни етнически, културен, и религиозен, въз основа на взаимно разбиране и уважение.

В училищата на територията на община Брезник са създадени условия за равнопоставеност, организират се различни форми за подпомагане на културните изяви на децата от етническите малцинства. За да бъде проведена реална политика за интеграция на уязвимите малцинствени групи, образованието трябва да стои в основата на този процес. Анализът на натрупаните негативи през последните десетилетия, показва, че именно ниският образователен статус и от тук липсата на квалификация, водят до социалното изключване на голяма част на представителите на тези малцинства. Поради тази причина е от изключително значение обединяването на усилията на местната власт, неправителствен сектор, училищата и детските градини в община Брезник за създаване и укрепване на партньорства за подпомагане осъществяването на интеграционни процеси и условия за равен достъп до качествено образование на ромските деца и ученици. От много години в общината са създадени условия за равноправно интегриране на ромите в обществения живот, чрез постигане на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги и образование и се спазват принципите на равнопоставеност и не дискриминация. Сред резултатите са успешната социализация на учениците от етническите малцинства и формиране на подходящ социално-психологически климат в училищата на Община Брезник са реализираните съвместни мероприятия, които генерират положителни резултати и практики на толерантност и между културно взаимодействие сред общности от различен етнос на местно ниво.

Взаимодействието между отделните институции и специалистите, които работят в тях е насочено към осъществяването на корекционно-възпитателна работа и професионална подкрепа на деца и юноши с девиантно поведение, както и техните семейства. Наличието на устойчиви криминогенни фактори сред младежите налага да се активизират превантивните въздействия на различни институции, работещи с младежи, като се използват образованието, културата, изкуството, спортът и всички други средства за развитие на младата личност. За превенция на престъпността сред младите хора общината работи в координация с МКБППМН, Детска педагогическа стая, Прокуратура, Дирекция „Социално подпомагане“ и Отдел „Закрила на детето“, училищни ръководства, кметове и кметства.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

- 1.1.1. Противодействие на нетолерантността, дискриминацията, агресията и насилието.
- 1.2.1. Подкрепа на информационни кампании и младежки обучения, свързани с противодействие на нетолерантността, дискриминацията, насилието и езика на омразата;
- 1.3.1. Разработване на програми за формиране на социални умения за развитие на самоконтрол и ненасилствено поведение;
- 1.4.1. Насърчаване приобщаването и социалната интеграция на младите хора със специфични потребности и в риск от маргинализация.
- 1.5.1. Идентифициране на позитивни модели за подражание, които да вдъхновяват и мотивират младите хора от уязвими общности;

### **1.3. Приоритетна област: Достъп до информация и услуги**

Основната цел в тази приоритетна област е: Гарантирано право на информиран избор и равнопоставен достъп до услуги. Гарантиран и лесен достъп до информация и добра информационна и медийна грамотност, т.е. знания, умения и компетентности за търсене на информация и разпознаване на фалшивите новини, за обезпечаване на личната дигитална безопасност и киберсигурност – това са особено важни неща за младия човек в съвременния свят.

Един от приоритетите в политиката на Община Брезник е повишаване качеството и достъпът до информационни услуги в подкрепа на младежкото развитие.

Днес източниците на масова обществена информация, като електронни и печатни медии, образователни институции и обществени библиотеки, се приемат за даденост. Те имат ключова роля за събирането, организирането и ползването на информация и за осигуряването на достъп до широк кръг информационни източници. Община Брезник има изградена много добра културна инфраструктура в това отношение – обществени библиотеки, Общински исторически музей, 12 читалища. Изградените информационни центрове в библиотеките на 3-те читалища – НЧ „Просвещение 1870“ гр. Брезник, НЧ „Пробуда–1931 г.“ – с. Ноевци и НЧ „Искра – 1932 г.“ – с. Слаковци, включени в Програмата „Глобални библиотеки – България“, дават възможност за равнопоставен достъп до информация, проектни предложения, програми, касаещи младежките проблеми и начините за решаването им.

Културните институции на територията на общината изпълняват и ролята на памет за миналото като събират, съхраняват и осигуряват достъп до материали, свързани с историята на общността или на отделни личности. Чрез предлагането на разнообразна информация те подпомагат хората да участват компетентно при обсъждането и вземането на решения по ключови проблеми.

Информацията е много важна за развитието на отделния човек и на обществото. Днес информационните технологии дават значителни предимства на всички, които ги ползват. Обществените библиотеки играят роля в този процес и работят активно за намаляване на различията, чрез осигуряване на широк обществен достъп до интернет и до различни онлайн информационни услуги.

Голяма част от времето се прекарва в Интернет. Съвременен феномен е зараждащата се зависимост от него и социалните мрежи. Формирането на информационна и медийна грамотност е един от начините за избягването ѝ. Естествено, тя е най-важна за противодействие на фалшивите новини. Младите хора са едни от най-потърпевшите и макар да имат самочувствието, че се оправят добре във виртуалната среда, то рисковете за злоупотреби, дезинформация, тормоз спрямо тях са немалки. Младежите имат нужда и право на информация. Понякога обаче тя е в твърде голямо изобилие и със съмнително качество. Предизвикателство е с качествено подготвена и добре разпространена и поднесена информация да се привлече вниманието на младите към темите в техен интерес и към възможностите за младежко включване, инициативи, програми, реализация и т.н

На много възлови места в гр. Брезник, община Брезник е осигурила безжичен, неограничен достъп до интернет чрез проект по програма WIFI4EU.

#### **Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

1.1.1. Лесен достъп до информация за младежки организации, услуги, образователните програми, програми за заетост, инструменти за професионално ориентиране, младежки стажове и проекти.

1.2.1. Превенция на кибертормоза и злоупотребите онлайн

1.3.1. Насърчаване коректното и морално поведение при онлайн комуникацията и информираност относно заплахите и последствията от кибертормоза и онлайн злоупотребите.

## **V. СТРАТЕГИЧЕСКА ОС: СОЦИАЛНО БЛАГОПОЛУЧИЕ**

### **1.1 Приоритетна област: Физическо и психично здраве**

Стратегическата цел е: Добро физическо и психично здраве, спорт и физическа активност.

Преходът от детството към зрялата възраст се счита за най-важния период във физическото, психическо и емоционално израстване на всеки човек. Тогава се изграждат голяма част от навиците, свързани с физическото, психичното и емоционално здраве, начина на хранене, физическата активност и спорта; формират се умения за самоконтрол върху личните емоционални състояния и поведение, създават се моделите за здравословно поведение, култура и начин на живот. Физическото и психично здраве са ключов елемент на социалното благополучие и приоритетна област на политиката за младежта.

Община Брезник е загрижена за израстването на младите хора и задоволяване на здравословните им интереси. Полагат се усилия за подобряване качеството на условията на живот, работа и учене на младежите. Особено внимание се отделя на насърчаването за здравословен начин на живот и на превантивните мерки, по-специално по отношение на сексуалната активност, злоупотребата с алкохол, използването на наркотици, тютюнопушенето, хранителните разстройства, затлъстяването, насилието, агресията, хазартните игри и пристрастяването към информационните и комуникационни технологии.

В тази посока работи и назначения в община Брезник „Здравен медиатор“. Той съдейства и осъществява превенцията на различни заболявания и подобряване здравния статус на ромските общности. При младежите от ромски произход нарастват потребностите от по-задълбочени знания в областта на сексуалното и репродуктивно здраве, предпазване от полово предавани болести, превенция на вредните поведенчески фактори, с което също е ангажиран „здравния медиатор“. Целта на медиаторската програма е: преодоляване на културните бариери в общуването между ромските общности и медицинския персонал по места, преодоляване на съществуващи дискриминационни нагласи в здравното обслужване на ромите, оптимизиране провеждането на профилактични програми сред ромското население, здравно образование на ромите и активна социална работа в общността и особено с уязвими ромски групи. Повишаването на здравните знания до голяма степен се осъществява с помощта на информационни материали – брошури и листовки, в които в достъпна форма се обяснява съответния здравен проблем.

Община Брезник стопанисва като собственик спортен комплекс „Чорни“, състоящ се от стадион, спортна зала за волейбол, помощна спортна зала и лекоатлетическа писта. Като цяло комплексът е пълноценно използван, както за тренировки, така и за официални състезания от спортните клубове.

На територията на Община Брезник има сформирани 6 спортни клуба по различни видове спорт, които са в състава на Обединения спортен клуб „Чорни 2004“. Младите хора в града имат възможност да спортуват активно при изявено желание от тяхна страна, според личните им предпочитания. Чрез различните спортни занимания младите хора развиват ценни физически и психически качества, осъществя се превенция на заболявания, както и превенция на противообществените прояви и престъпността.

Младежите в община Брезник разполагат със спортна площадка за тенис на корт и футболна площадка в двора на СУ „В. Левски“.

През 2019 г. отвори врати и фитнес зала, даваща добри възможности за спортуване на младите хора. Има и открити фитнес уреди.

За благосъстоянието и здравословната среда на младежите, родителите имат решаваща роля и следователно трябва да се вземат допълнителни мерки, с които да ги подкрепят. Макар като цяло здравословното състояние на младежите в общината да е добро, някои аспекти предизвикват особена загриженост, а именно въпросите на храненето, физическата активност, сексуалното и

психичното здраве.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

- 1.1.1. Създаване на условия и насърчаване на младите хора към здравословен начин на живот, здравословно хранене, физическа активност и спорт.
- 1.2.1 Провеждане на информационни кампании за промотиране на здравословния начин на живот, физическата активност и спорта сред младите хора;
- 1.3.1. Провеждане на кампании за осведоменост относно психичното здраве; предоставяне на информация за организации и институции за подкрепа при психични разстройства.
- 1.4.1. Насърчаване на здравословното хранене и превенция на хранителни разстройства;
- 1.5.1. Работа със спортните клубове по повишаване на осведомеността на младежите относно страничните ефекти при злоупотреба с вещества като анаболни стероиди, диуретици, стимуланти и хормони на растежа.
- 1.6.1 Постигане на осъзнато поведение по отношение на възникнали епидемиологични/пандемични кризи.
- 1.7.1. Организиране на обучения и програми за сформирани умения у младите хора за реакция по време на епидемиологични/пандемични кризи.
- 1.8.1. Превенция и подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора.
- 1.9.1. Подкрепа за кампании, инициативи и обучения за превенция и подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора;
- 1.10.1 Подкрепа за повишаване на родителските умения на младите родители.

**1.2 Приоритетна област: Екологично поведение и опазване на околната среда**

Стратегическата цел е: Осъзнато екологично поведение, базирано на ценности, нагласи и екологична култура.

Климатични промени, замърсяване на въздуха, увеличение на емисиите на въглероден двуокис, изсичане на горите, намаляване на природните ресурси, ерозията на почвите, изчезване на животински и растителни видове са само част от екологичните проблеми, пред които е изправен съвременният свят, в т.ч. и България.

Какви са нагласите на младите хора по екологични теми според национално представително проучване, проведено през 2018г.. Младите хора на възраст 18-29 години в България смятат, че в последните години състоянието на околната среда там, където живеят, се влошава. Доминират песимистичните очаквания – 39% не очакват промяна, а 18% мислят, че в следващите години състоянието на околната среда дори ще се влоши. Всеки 4-ти е на мнение, че въздухът в населеното място, където живее, е станал по-мръсен. Най-много младите хора се тревожат от замърсяването на въздуха, на питейната вода, на реките и на почвите. Обезлесяването, сечта и изчезването на растителни видове също са сред темите, които ги притесняват. Висока е загрижеността от увеличаването на отпадъците. Макар по-голямата част от младежите да разбират важността на екологичните проблеми, само 6% са направили големи промени в навиците си в последните 5 години, които да помогнат за опазването на околната среда: малко над една четвърт декларира, че рециклират отпадъци, 66% – че използват енергоспестяващи крушки, 48% – че спестяват вода, 58% – че използват енергоспестяващи уреди вкъщи; 22% – че си купуват биоразградими продукти и само 19% – че използват по-рядко автомобила си.

Видно е, че темите, свързани с опазването на околната среда, вълнуват младия човек. Разширяването на познанията по темата ще спомогне за формирането на отношение, навици и способност за реална промяна, а не само за тревожност. Позитивни са

нагласите на младежта по отношение на рециклирането на отпадъци, преосмислянето на потребителските практики, участието в екологични инициативи и е важно те да се развият. Все повече се засилват доброволческите акции в тази насока и включването на множество млади хора следва да бъде поощрено. Отговорност на младия човек днес е да бъде фактор на промяната в екологичен аспект.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

1.1.1. Постигане на осъзната промяна в мисленето и поведението на младите хора по отношение на опазването на околната среда.

1.2.1. Разширяване на познанията и културата на младите хора в областта на опазването на околната среда, посредством училищни и извънучилищни учебни програми;

1.3.1. Провеждане на информационни и разяснителни кампании, насочени към младите хора, целящи опазване на околната среда и природните ресурси;

1.4.1. Стимулиране и подкрепа на доброволчески инициативи в областта на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение.

**1.3 Приоритетна област: Свободно време, творчество и култура**

Стратегическа цел: Ефективно осмисляне на свободното време чрез дейности, допълващи и стимулиращи личностното развитие.

Начинът на прекарване и осмисляне на свободното време е въпрос на жизнен стил, ценности и лични предпочитания, но и на финансови възможности и условия, които предоставя средата. Голяма част от младежите предпочитат в свободното си време да излизат с приятели, да се разтоварват с гледане на телевизия и слушане на музика, да играят на телефона или компютъра, да „сърфират“ в мрежата. Дейности, които изискват активност или са свързани с личностно развитие, самоусъвършенстване и развитие на умения не се практикуват често.

Според Годишен доклад за младежта за 2019 г., един от трима от младите българи се занимава активно със спорт, като мъжете спортуват повече от жените. 65% смятат, че в България има добри условия за спорт, а 29% не споделят това мнение. Младите хора от големите градове спортуват най-често във фитнес залите, а тези от малките населени места и селата – навън или въщи. С нарастване на възрастта, делът на неспортуващите се увеличава значително. Четенето на книги е пълноценен начин на оползотворяване на свободното време. Една четвърт от младите хора прочитат повече от 6 книги на година. Най-малко четат младежите с основно и по-ниско образование и безработните. Интересът към изкуството е друг важен фактор на личностното развитие. Част от младите хора ходят на театър или кино, като в тази група преобладава делът на младежите от столицата, 5% са младежите от селата, които посещават кино и театър. 23% посещават галерии и музеи, като делът на висшистите в тази група е най-висок. Една трета от младите хора на 15-29 г. посещават в свободното си време младежки център или клубове по интереси. Също толкова от юношите на възраст 15-17 г. прекарват свободното си време в организирани групи, малко повече от половината в тази група членуват в спортни клубове, една четвърт – в танцови състави, в групи и клубове по изкуство (рисуване, гърнчарство и др.). Сред 15-годишните най-разпространени са спортните и културните прояви. Много по-малък е интересът към инициативи, свързани с опазването на културното наследство или участие в мултикултурни прояви. Оползотворяването на свободното време на младия човек може да е приятно и продуктивно и да го направи по-здрав, щастлив и успешен. Много от възможните занимания не изискват специално усилие, нито пък заплащане. Важното е да е налице стимулираща среда и насърчаване активността на младите хора за

пълноценното прекарване на свободното им време. Днес предизвикателството е да се намери алтернатива на обсебването му от виртуалната среда и социалните мрежи. Достатъчно дълги са часовете, които съвременният младеж прекарва пред екрана на електронното си устройство при учене и работа, за да бъде това и единствената форма на забавление и отмора. Активният начин на прекарване на свободното време чрез занимания със спорт, културни дейности, лично творчество, практикуване на хоби и т.н. е допълващо и стимулиращо личностното развитие. Той дава възможност за повишаване уменията и компетентностите, разширяване на интересите, формиране на трайни позитивни навици, които остават и напред във времето.

**Оперативните цели и мерки за осъществяване на тази приоритетна област са:**

- 1.1.1. Създаване на стимулираща среда и насърчаване активността на младите хора и пълноценното прекарване на свободното им време
- 1.2.1. Подкрепа на дейности и инициативи за повишаване на творческите умения и компетентности на младите хора;
- 1.3.1. Насърчаване на мобилността на младежки творчески трупци; подкрепа за мобилни форми на изкуство и култура (пътуващи изложби, театри, кина), предоставяне на мобилни услуги под формата на занимания по театър, рисуване, танци и др.
- 1.4.1. Укрепване връзката на младите хора с традиции, бит и история чрез стимулиране участието в културно-исторически клубове, фолклорни състави, исторически възстановки, и др.;
- 1.5.1. Стимулиране посещението на младите хора на културни институции и събития мероприятия чрез различни механизми (информационни, мотивационни, финансови, социални и др.).

## **Община Трън**

### **Приоритет I. Насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора:**

**1. Млади хора, отпаднали от образователната система** - през 2020 г. по данни на ръководството на СУ „Гео Милев“ - гр. Трън 1 ученик от 16 до 18 год са отпаднал от образователната система, а с достъп до образователна среда са били 23 деца със специфични образователни потребности.

**2. Младежи, завършващи висше образование** - През 2020 г. са приети за обучение във висши учебни заведения от община Трън 16 лица .

**3. Самонаемане и предприемачество** - В община Трън предимно в частния сектор намират препитание младежи от града. На същите е предоставена от месец декември 2019 г. възможност за кандидатстване и започване на работа по „**Старт в кариерата**“ в общинската администрация.

**4.Професионално ориентиране и реализация на младите хора -** През 2020 г. ръководството на общината Трън осигури заетост на безработни лица на възраст от 18г. до 29г. както следва:

Обучение и заетост за младите хора -1 лице , наето като работник поддръжка;

Оперативна програма,,Развитие на работната сила"- 1 лице, наето на длъжност компютърен оператор;

Национална програма,, Предоставяне на грижи в домашна среда"- 1 лице.

Регионална програма- 1 лице, наето като работник поддръжка;

Оперативна програма,, РЧР"- 20 лица на възраст от 18 до 29 години преминаха обучителен курс за компютърен оператор.

## **Приоритет II. Подобряване на достъпа до информация и качествени услуги**

**1. Повишаване качеството и достъпността на услугите в подкрепа на развитието на младите хора в община Трън- Народно читалище ,, Гюрга Пинджурова-1895"**, която е единствената на територията на община Трън културна институция. През 2018 г читалището е работило с **56** младежи и е развивало следните дейности - Народни танци, Моделиране, Рисуване, Дърворезба и Художествено творчество като от есента е създадена и Певческа група . Като база читалището разполага с библиотека и с достъпен за всеки младеж интернет клуб, които се ползва от младежите, тъй като няма създаден младежки клуб. По селата в Трънска община няма функциониращи читалища и няма създадени самодейни състави.

## **Приоритет: III**

**1. Млади хора, практикуващи спортни дейности** - на територията на общината има създадени два спортни клуба – ФК „Ерма“2010 и ВК „Ерма“ – 96. В състава на двата клуба са младежи от общината. На територията на община Трън има изградена общинска инфраструктура, в която се предоставят младежки дейности. Изградени са две спортни съоръжения, които са оборудвани по Проект,, Повишаване качеството на живот на населението на община Трън чрез инвестиции в центрове за спорт"по Програма 2007-2013 г. на ПРСР- изградени са реконструкция на градския стадион, многофункционален спортен комплекс със съоръжения за спорт, които са достъпни за тренировки и занимания със спорт, латино танци, зумба и са предназначени за всички възрастови групи и хора в неравностойно положение също така с общински капиталови разходи е изградено игрище за тенискорт.

**2. Ниво на информираност и придобити умения, и знания за здравословен начин на живот-** Провеждане на лекции , беседи и прожекции на филми пред учениците от училище от Секретар на МКБППМН при община Трън, съвместно със здравен медиатор и в партньорство с РЗИ- гр. Перник.В община Трън има действащи три здравни кабинета с 3 –ма общопрактикуващи лекари , 1 ЦСМП и 2 дентални кабинета.

**Приоритет IV. Превенция на социалното включване на млади хора в неравностойно положение:**

**1. На територията на община Трън има сформирани социални услуги като социална подкрепа и менторство , които се извършват от Център за обществена подкрепа и Център за социална рехабилитация и интеграция.**

**2. Център за обществена подкрепа- гр. Трън :**

Община Трън разполага с един Център за обществена подкрепа „ Дъга“. Същият е разположен в сградата на бившата гимназия. Капацитета на услугата е 30 места, като към 31.12.2018 г. потребителите ползващи услугата са 57 деца и 8 лица от 18 до 25 г. са ползвали услуга в ЦОП. Център за обществена подкрепа представлява комплекс от социални услуги предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви. В ЦОП работят следните специалисти: 1 педагог, 1 психолог и 2-ма социални работника. Център за обществена подкрепа извършва мобилна социална работа на терен с деца в риск и техните семейства, приемни семейства и работа с малцинствени групи, с деца с увреждания, деца жертви на насилие, работа с учениците в училище като превантивна мярка за непълнолетни майки, напускане на училище и ранни бракове.

**Приоритет V. Развитие на младежко доброволчество:**

**1.** Младежи, участващи в международно младежко доброволчество- в гр. Трън няма младежи участващи като доброволци .

**2.** Увеличаване броя на доброволците в България

**Приоритет VI. Повишаване на гражданската активност:**

**1. Участие на младите хора при решаване на младежки проблеми** - В СУ,, Гео Милев“- гр. Трън има създаден Ученически съвет, който извършва дейности по план, но в общината няма младежки- информационно консултански център, младежки организации и НПО-та. В училище се изучава гражданско образование в горен курс , което се води по модули от класните ръководители. От учебната 2018 г/2019 г. в СУ,, Гео Милев“- гр. Трън е формирана профилирана паралелка по,, Софтуерни и хардуерни науки“ с 23 ученика.

**2. Избирателна активност на младите хора в национални, местни и европейски избори-** висока активност на младежите в Трън при участие в национални и местни избори.

**Приоритет VII Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони:**

**1. Професионална и социална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони** - безработицата и икономическата миграция на територията на община Трън са основна причина за напускане на младите хора, тъй като на практика няма реализация. В община Трън има **1** средищно и защитено училище - СУ,, Гео Милев" като с достъп до образование са 272 ученика. В селата на територията на община Трън няма функциониращи училища.

**Приоритет VIII. Развитие на межкултурния и международния диалог:**

**1. Активност и участие на младите хора в международните образователни програми-** няма .

**2. Активност на младите хора по програма „Младежта в действие”-** няма.

**Приоритет IX. Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността:**

**1.** През 2020 г. МКБППМН е регистрирала 5 противообществени прояви. Всяка календарна година комисията организира образователни кампании с цел превенция на рисково поведение и престъпност като изнася лекции, беседи, прожекции на тематични филми касаещи социални патологии като – наркотици, алкохол, агресия и др. но поради усложнената епидемиологичната обстановка свързана с разпространението на коронавирус COVID-19 и указания на председателя на ЦКБППМН, получени с писмо с рег.Nº 30-И-19/16.03.2020г. мероприятията на МКБППМН в изпълнение на Превантивната програма бяха преустановени.

**2. Пътнотранспортни произшествия с участие на млади хора** - През 2020 г. поради възникналата епидемиологична обстановка в страната свързана с разпространението на коронавирус COVID-19 и съгласно Заповеди на министъра на здравеопазването в СУ,, Гео Милев"- гр. Трън не са изнасяни беседи по пътна безопасност в училище от КАТ при РУ на МВР - гр. Трън .

Настоящият документ е на базата на събрана информация от общините – Перник, Радомир, Брезник и Трън.

Съгласувал:

Изабела Борисова – директор на дирекция АКРРДС

Изготвил:

Марчела Пламенова – главен експерт РР